

ОНКОЛОГІЯ. ВИБРАНІ ЛЕКЦІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ І ЛІКАРІВ

За редакцією академіка НАН України В.Ф. Чехуна.
Київ: Здоров'я України, 2010. — 708 с.

Книга, що рецензується, є капітальною працею колективу відомих українських вчених, які працюють у галузі експериментальної та клінічної онкології. Представлено більш ніж 40 лекцій, які цілком логічно розподілено на дві частини. У першій із них, присвяченій проблемам експериментальної онкології, розглядають такі питання, як канцерогенні фактори навколишнього середовища, механізми хімічного, радіаційного, гормонального, вірусного та фотоканцерогенезу, онкогени, гени — супресори пухлинного росту та гени стабільності геному, роль епігенетичних процесів у розвитку пухлинної хвороби, участь РНК-інтерференції у злоякісній трансформації клітин, імунологічні аспекти пухлинного росту, мікрооточення пухлинних клітин, ангиогенез та лімфангіогенез, асоційовані зі злоякісними пухлинами, механізми метастазування, порушення програми апоптозу та інші особливості біології пухлинної клітини. Три лекції присвячені аналізу ролі окремих ферментів як маркерів пухлинного росту, участі супероксидних радикал-аніонів та оксиду азоту в прогресуванні пухлинного процесу, а також можливостей застосування поліамінів як маркерів ефективності лікування хворих на рак і маркерів прогнозу перебігу захворювання. Темою подальшої лекції є стовбурові клітини пухлин (СКП). Окрім історичних аспектів теорії стовбурової клітинного походження пухлин, генетичних та епігенетичних змін, які викликають появу СКП з відповідними властивостями, авторами подано в доступній формі цитоморфологічні та імунофенотипічні ознаки цих клітин, їх значення у розвитку метастазів і рецидивів. Така інформація є дуже важливою з погляду на СКП як мішені для майбутньої протипухлинної терапії. Завершують першу частину книги дві лекції, в яких достатньо детально розглянуто сучасні експериментальні моделі (*in vitro* та *in vivo*), що широко використовуються у дослідженнях механізмів виникнення та розвитку злоякісних пухлин.

У другій частині посібника висвітлюються загальні та найбільш важливі положення клінічної онкології. Зокрема, викладено теоретичні, практичні й організаційні основи епідеміології злоякісних пухлин, розглянуто параметри,

які використовують для адекватної інтерпретації ступеня поширеності злоякісної пухлини в організмі (TNM-класифікація пухлин), проаналізовано принципи вивчення морфогенезу злоякісних пухлин та основи клінічної онкогенетики. Особливо розглянуто питання сучасних методів діагностики онкогематологічних захворювань. Блок лекцій присвячено різним напрямкам сучасної терапії хворих онкологічного профілю, зокрема методам онкохірургії, променевого лікування і медикаментозної терапії (цитостатичні, хіміотерапевтичні, гормональні, імунотерапевтичні, біотерапевтичні і таргетні препарати). Надзвичайно важливими і цікавими є матеріали про резистентність пухлин до медикаментозних засобів, в якій детально розкриваються як механізми формування множинної лікарської резистентності, так і шляхи її подолання. В окремій лекції описано принципи отримання фотодинамічного ефекту та умови використання методу фотодинамічної терапії в онкологічній клінічній практиці. У наступних трьох лекціях розглядається сучасний стан паліативного лікування, терапії супроводу та сорбційно-детоксикаційної терапії хворих. Одним з основних напрямків сучасної протиракової стратегії у боротьбі зі злоякісними пухлинами є профілактика, тому не дивно, що цій проблемі присвячено лекцію, в якій описано різні форми комплексних та індивідуальних профілактичних заходів. Завершується друга частина книги розділом, в якому представлено систему реабілітації хворих онкологічного профілю, зокрема підходи та умови до її оптимальної реалізації.

Поза всяким сумнівом, видання посібника «Онкологія. Вибрані лекції для студентів і лікарів» є надзвичайно важливим і своєчасним, оскільки ця книга сприяє поліпшенню якості навчання предмету «Онкологія» в Україні. Суттєвою перевагою порівняно з іншими посібниками та підручниками є широта представленого матеріалу, різноманіття порушених питань при збереженні цілісності та логічності аналізу основних сучасних проблем онкології. Необхідно подякувати авторам, науковому редактору і всім причетним до цього видання за фундаментальну працю і високий професіоналізм.